

Απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο του Δ.Σ. του Ενιαίου Συλλόγου Καθηγητών του Π.Κ. στο Ηράκλειο

1. Ποια θεωρείτε ότι πρέπει να είναι τα χαρακτηριστικά των εξωτερικών μελών του Συμβουλίου;

Κρίνω ωφέλιμο για το Πανεπιστήμιο τα εξωτερικά μέλη του Συμβουλίου του να ανήκουν στη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα είτε να βρίσκονται σε επαφή με αυτήν. Ειδικότερα, θεωρώ επιθυμητό τα πρόσωπα που θα προταθούν να είναι διακεκριμένοι επιστήμονες με σημαντική ακαδημαϊκή διαδρομή και με εμπειρία συμμετοχής στη διοίκηση πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων στην Ελλάδα ή / και στο εξωτερικό.

Προτείνω να θέσουμε ως στόχο τα εξωτερικά μέλη του Συμβουλίου να σχετίζονται αντιπροσωπευτικά με τις γνωστικές περιοχές των (υφιστάμενων) Σχολών του Πανεπιστημίου. Ειδικότερα, να επιδιωχθεί στα εξωτερικά μέλη του Συμβουλίου η «γνωστική αντιπροσώπηση» και των πέντε Σχολών του Πανεπιστημίου Κρήτης. Για το σκοπό αυτό είναι θεμιτό και σκόπιμο να διαμορφωθεί και να εκφραστεί γνώμη του σώματος των καθηγητών κάθε Σχολής.¹ Πρακτικά, σχετική προκαταρκτική συζήτηση μπορεί να γίνει στις Γενικές Συνελεύσεις Ειδικής Σύνοψης των Τμημάτων και η διαβούλευση που θα οδηγήσει σε προτάσεις προσώπων, ενός ή περισσότερων, να γίνει μεταξύ του κοσμήτορα και των προέδρων των Τμημάτων.

Σε κάθε περίπτωση, πιστεύω ότι το Πανεπιστήμιο πρέπει να θωρακιστεί απέναντι στον κίνδυνο οι πολιτικές-κομματικές επιρροές, που μέχρι τώρα εκφράζονταν μέσω των κομματικών φοιτητικών παρατάξεων, να υποκατασταθούν από εξωπανεπιστημιακούς πολιτικούς – κομματικούς παράγοντες επιρροής. Για το σκοπό αυτό, προτείνω να συμφωνήσουμε στον *ex officio* αποκλεισμό από τις θέσεις των εξωτερικών μελών του Συμβουλίου:

- των πολιτικών προσώπων, είτε της «εθνικής σκηνής» είτε της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και των εργασιακά εξαρτημένων απ' αυτά (διευθυντών και υπαλλήλων πολιτικών γραφείων κλπ.),
- των μετακλητών κυβερνητικών υπαλλήλων,
- των εκπροσώπων συνδικαλιστικών και επιμελητηριακών φορέων.

Σε κάθε περίπτωση, αν εκλεγώ στο Συμβούλιο, δεν πρόκειται να συναινέσω στην επιλογή προσώπων με τα αμέσως παραπάνω χαρακτηριστικά. Επίσης για την διαφύλαξη του κοσμικού / λαϊκού χαρακτήρα του Πανεπιστημίου, που αποτελεί ιστορική κατάκτηση των θεσμών της ανώτατης παιδείας στις δημοκρατίες του δυτικού κόσμου, θα αντιταχθώ στη συμμετοχή στο Συμβούλιο εκπροσώπων θρησκευτικών δογμάτων.

[Για τη σύνδεση με την «τοπική κοινωνία», που είναι επιθυμητή εντός σαφώς περιγεγραμμένου πλαισίου, υποστηρίζω τη θεσμοθέτηση μέσω του Οργανισμού του Πανεπιστημίου ειδικού οργάνου με (αυστηρά) γνωμοδοτικό χαρακτήρα].

¹ Όπου αναφέρομαι σε «καθηγητές» εννοώ τους διδάσκοντες των τεσσάρων βαθμίδων, δηλαδή τα (πρώην) μέλη Δ.Ε.Π.

2. Ποια θεωρείτε ότι πρέπει να είναι τα χαρακτηριστικά του νέου Πρύτανη;

Στο ρόλο των (υποψηφίων) μελών του Συμβουλίου δεν είναι να θέτουν προδιαγραφές για πανεπιστημιακά αξιώματα που, ευτυχώς, καταλαμβάνονται με εκλογή από το σώμα των καθηγητών. Ο Πρύτανης θα εκλεγεί από το εκλεκτορικό σώμα των καθηγητών με (καθολική) ψηφοφορία, σύμφωνα με το άρθρο 8.15 του νόμου 4009/2011. Για το σκοπό αυτό οι συνάδελφοι δεν χρειάζονται τις υποδείξεις του Συμβουλίου.

Ωστόσο, στο ενδεχόμενο περισσότερων από τρεις υποψηφιοτήτων, ο νόμος αναθέτει στο Συμβούλιο την προεπιλογή τριών που θα τεθούν στην εκλογική διαδικασία. Θεωρώ ότι ρύθμιση αυτή αναθέτει αθέμιτη υπερεξουσία στο Συμβούλιο και πρέπει να αναιρεθεί με τροποποίηση του νόμου. Για να θεραπευθεί εντωμεταξύ αυτή η ανωμαλία, προτείνω προκαταρκτική ψηφοφορία από την οποία θα προκύψουν οι τρεις επικρατέστεροι υποψήφιοι, μεταξύ των οποίων θα διενεργηθεί στη συνέχεια η εκλογή του Πρύτανη, από το ίδιο εκλεκτορικό σώμα.

Στο ίδιο πνεύμα, θεωρώ ότι ο ρόλος της επιτροπής του αρ. 8.15.β² πρέπει να είναι καθαρά τυπικός - διαδικαστικός (δηλαδή, διαβιβαστικός και όχι αξιολογικός).

3. Ποια θεωρείτε ότι πρέπει να είναι τα χαρακτηριστικά ενός Κοσμήτορα;

Φαντάζομαι ότι δεν είναι δύσκολο να συμφωνήσουμε επί της αρχής: Πέρα από τα αυτονόητα που αφορούν στην επιστημονική και διδακτική επάρκεια και τα οποία συνιστούν βασικές απαιτήσεις για κάθε καθηγητή, ο κοσμήτορας, ιδιαίτερα με δεδομένες τις αρμοδιότητες που του αναθέτει ο νόμος 4009/2011, πρέπει να είναι αμερόληπτος, να απέχει από κάθε προσωπική ή άλλη εμπάθεια, να επιδιώκει τη σύνθεση των απόψεων και προηγουμένως να επιτρέπει την έκφρασή τους μέσα από διαδικασίες διαβούλευσης ανοιχτές και διαφανείς.

Θεωρώ ότι για την επιλογή ενός τέτοιου προσώπου το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου δεν είναι καλύτερα οπλισμένο από τους ίδιους τους καθηγητές της Σχολής στην οποία πρόκειται να προΐσταται. Για το λόγο αυτό, προτείνω τη διενέργεια καθολικής ψηφοφορίας των καθηγητών ανά Σχολή, το αποτέλεσμα της οποίας το Συμβούλιο θα αυτοδεσμευθεί προηγουμένως να αποδεχθεί.

Επίσης, θεωρώ ότι πρέπει να επιδιωχθεί η σχετική τροποποίηση του νόμου. Στο ίδιο πνεύμα, ο ρόλος της επιτροπής του αρ. 9.2.β³ πρέπει να είναι καθαρά τυπικός - διαδικαστικός (δηλαδή, διαβιβαστικός και όχι αξιολογικός).

² «Την ευθύνη της οργάνωσης διαδικασίας ανάδειξης του πρύτανη έχει τριμελής επιτροπή ...» (αρ. 8.15β).

³ «Υστερα από τη δημοσιοποίηση της πρόσκλησης [εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τη θέση του κοσμήτορα], ο πρύτανης ορίζει τριμελή επιτροπή ...» (αρ. 9.2β).

4. Ποιά θεωρείτε τα σημαντικότερα ζητήματα σχετικά με τον Οργανισμό του Πανεπιστημίου;

Τα ζητήματα προς ρύθμιση από τον Οργανισμό απαριθμούνται συγκεντρωτικά στο αρ. 5.2 του ν. 4009/2011. Ξεχωρίζω ενδεικτικά τα εδάφια (ε), (στ) και (ιστ).⁴

Παρά το γεγονός ότι ο Οργανισμός συνιστά κατ' αρχήν ένα θετικό βήμα προς την αυτορρύθμιση του Πανεπιστημίου θεωρώ ότι το βήμα αυτό έχει δύο ελαττώματα:

A) Είναι δειλό. Η αυτορρύθμιση του Πανεπιστημίου πρέπει να είναι ευρύτερη, αλλά αυτό προϋποθέτει ένα πραγματικά λιτό νόμο – πλαίσιο.

B) Ανατίθεται σε ένα μόνο πρόσωπο, τον Πρύτανη, και τελεί υπό την έγκριση ενός ολιγομελούς και μεικτού οργάνου, του Συμβουλίου. Όμως, για ένα τόσο σημαντικό θέμα απαιτείται να διασφαλίζεται η δυνατότητα αποφασιστικής συμμετοχής των καθηγητών μέσα από πιο ισορροπημένους θεσμούς αντιπροσώπευσης, δηλαδή με τροποποίηση της σύνθεσης και ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της Συγκλήτου.

Και στο νέο – υφιστάμενο πλαίσιο, ωστόσο, πρέπει να εξαντληθούν οι δυνατότητες για την ορθολογικότερη οργάνωση του Πανεπιστημίου, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει τη διάσωση ακαδημαϊκών δομών, όπου αυτές κρίνονται απαραίτητες. Για παράδειγμα, ο Οργανισμός μπορεί να προβλέπει τη δυνατότητα των Σχολών και των Τμημάτων να διατηρήσουν τον θεσμό των Τομέων, εφόσον τον κρίνουν λειτουργικό, αξιοποιώντας την ευχέρεια του αρ. 13.1 του ν. 4009/2011.⁵ Αυτό μας φέρνει στο θέμα του επόμενου ερωτήματος...

5. Τι άποψη έχετε για την εσωτερική διάρθρωση του Πανεπιστημίου σε Σχολές και Τμήματα;

Έχω υποστηρίξει ότι οι κυριότερες αστοχίες του νόμου και οι επακόλουθοι κίνδυνοι αφορούν σε ζητήματα ακαδημαϊκής οργάνωσης – οργάνωσης σπουδών.⁶ Προτεραιότητα των Πανεπιστημίων πρέπει να είναι η αποκατάσταση του Τμήματος ως βασικής ακαδημαϊκής μονάδας και η άρση της καταστροφικής ταύτισής του με το πρόγραμμα σπουδών. Στα Τμήματα πρέπει να δοθούν κίνητρα για την ανάπτυξη περισσότερων του ενός προγραμμάτων σπουδών, με διατομεακές, διατμηματικές και διασχολικές συνεργασίες.

⁴ Αρ. 5.2: «Με τον Οργανισμό καθορίζονται τα θέματα οργανωτικής δομής και λειτουργίας κάθε ιδρύματος και ιδίως τα ακόλουθα: ... (ε) τα ειδικά προσόντα και οι προϋποθέσεις εξέλιξης των καθηγητών του ιδρύματος, (στ) η διαδικασία προκήρυξης θέσεων, επιλογής και διορισμού των καθηγητών του ιδρύματος ... (ιστ) οι βασικές αρχές λειτουργίας των προγραμμάτων προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών ... ».

Σημαντικά, μεταξύ πολλών, θεωρώ επίσης τα ζητήματα της διοικητικής οργάνωσης του Πανεπιστημίου (βλ. αρ. 28.3 & 5) και των όρων συνεργασίας του Πανεπιστημίου με ερευνητικά κέντρα (βλ. αρ. 42.3).

⁵ «Για το συντονισμό της διδασκαλίας και της έρευνας μέρους του γνωστικού αντικειμένου προγράμματος ή προγραμμάτων σπουδών που αντιστοιχεί σε συγκεκριμένο πεδίο επιστήμης, ο Οργανισμός του Ιδρύματος μπορεί να προβλέπει τη σύσταση των αναγκαιών για το σκοπό αυτόν οργάνων, τις αρμοδιότητες και τη διαδικασία ορισμού τους» (αρ 13.1)

⁶ Βλ. τα άρθρα μου στο *Βήμα της Κυριακής* (10/7/2011: «Πανεπιστήμιο χωρίς εμπιστοσύνη» & 14/8/2011: «Εκτός από το Συμβούλιο υπάρχουν και οι σπουδές») και στο *Athens Review of Books* («Ο νόμος για τα πανεπιστήμια: φαινόμενα και νοούμενα», Σεπτέμβριος 2011).

Επίσης πρέπει να αρθεί η υποχρέωση του οριζόντιου κατακερματισμού σε Σχολές προπτυχιακών σπουδών και Σχολές μεταπτυχιακών σπουδών. Μέχρι -και προκειμένου- να επιτευχθεί η σχετική τροποποίηση του νόμου, είναι σκόπιμο οι μεταπτυχιακές Σχολές να αντιστοιχηθούν ακριβώς με τις «Σχολές προπτυχιακών σπουδών». Ας σημειωθεί ότι το ζήτημα της ίδρυσης και οργάνωσης «μιας ή περισσοτέρων» Σχολών μεταπτυχιακών σπουδών ανατίθεται προς ρύθμιση στον Οργανισμό του Ιδρύματος (βλ. αρ. 11.11 του ν. 4009/2011).

Μέχρι να επιτευχθούν οι σχετικές τροποποιήσεις του νόμου, για τις οποίες οφείλουμε να εργασθούμε εκπονώντας αιτιολογημένα σχέδια τροπολογιών, πρέπει να αποφευχθούν σπασμωδικές κινήσεις προσαρμογής του Πανεπιστημίου Κρήτης στο νέο νομικό πλαίσιο, με τον κατακερματισμό των υφισταμένων Σχολών. Προσωπικά πιστεύω ότι η σημερινή ακαδημαϊκή διάρθρωση του Πανεπιστημίου Κρήτης είναι σε γενικές γραμμές ορθολογική και λειτουργική. Η όποια συζήτηση για ενδεχόμενη αναδιάταξη των Σχολών πρέπει να γίνει με νηφαλιότητα και ανάπτυξη επιχειρημάτων. Οι Γενικές Συνελεύσεις Ειδικής Σύμβασης είναι καταλληλότερο πλαίσιο για μια τέτοια οργανωμένη συζήτηση της οποίας τα αποτελέσματα μπορούν να συντεθούν από επιτροπές που θα ορίσει η Σύγκλητος ανά υφιστάμενη Σχολή, στις οποίες θα συμμετέχουν οι πρόεδροι των Τμημάτων υπό την προεδρία του οικείου κοσμήτορα.

Ας σημειωθεί ότι η σύσταση Σχολών κατά την έννοια του ν. 4009/2011 σε κάθε πανεπιστήμιο προβλέπεται να γίνει με προεδρικό διάταγμα που (υποτίθεται ότι) θα ρυθμίζει μια σειρά ζητημάτων (βλ. αρ. 76.7) και θα εκδοθεί από τα Υπουργεία Οικονομικών και Παιδείας μετά από (απλή) γνώμη του Συμβουλίου κάθε πανεπιστημίου και της Α.Δι.Π. Προφανώς, το εν λόγω Π.Δ. θα προηγηθεί της επιλογής κοσμητόρων (βλ. αρ. 76.8).

6. Τι άποψη έχετε για τις συγχωνεύσεις ΑΕΙ ή και ΤΕΙ στην Κρήτη;

Η συγχώνευση Πανεπιστημίου και Πολυτεχνείου Κρήτης είναι κατ' αρχήν συζητήσιμη. Στη σχετική συζήτηση, όμως, πρέπει να ληφθεί υπόψη ως μη αντιστρεπτό δεδομένο η γεωγραφική διασπορά και να προσαχθούν πειστικά επιχειρήματα για την ωφελιμότητά της στην παροχή της ανώτατης εκπαίδευσης.

Κυριότερα, πριν ξεκινήσει μια τέτοια συζήτηση πρέπει να διευκρινισθεί αν οι συνομιλητές μας εννοούν τη «συγχώνευση» ως *συρρίκνωση*. Αυτός είναι ένας πραγματικός κίνδυνος καθώς η πολιτεία ενθαρρύνει με ποικίλα μέσα τη δημιουργία ιδιωτικών «εκπαιδευτηρίων» που θα επωφελούνται από τη παρασιτική σύνδεσή τους με ΑΕΙ. Οι τάσεις που θα αναπτυχθούν και θα τροφοδοτηθούν με «συγχωνεύσεις» μπορεί να πιέσουν προς περιθωριοποίηση τα περιφερειακά πανεπιστήμια.

Η συγχώνευση Πανεπιστημίου και ΤΕΙ δεν είναι ούτε κατ' αρχήν συζητήσιμη, σύμφωνα με τις «Γενικές Αρχές» του ίδιου του νόμου 4009/2011, που (ορθώς) επιτάσσει «διακριτή φυσιογνωμία, σκοπό και αποστολή» για τα Πανεπιστήμια και για τα ΤΕΙ (αρ. 1.3· πβ. αρ. 4.2).